ר' אליעזר [ה]אומר אביה אביה ממש אמה אמה ממש ר"ע אומר [א]אביה ואמה זו עבודת כוכבים וכן הוא אומר [1]אומרים לעץ אבי אתה וגו' ירח ימים [ב]ירח שלשים יום ר"ש בן אלעזר אומר תשעים יום ירח שלשים ימים שלשים ואחר כן שלשים מתקיף לה רבינא אימא ירח שלשים ימים שלשים ואחר כן כי הני קשיא ת"ר מקיימין עבדים שאינם מלין דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין מקיימין אמר ליה ר' ישמעאל הרי הוא אומר [2]ונפש בן אמתך א"ל בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו הכתוב מדבר דכ"ע מיהת ונפש בן אמתך בעבד ערל כתיב מאי משמע דתניא [ג]ונפש בן אמתך בעבד ערל הכתוב מדבר אתה אומר בעבד ערל או אינו אלא בעבד מהול כשהוא אומר [3]למען ינוח עבדך ואמתך כמוך הרי עבד מהול אמור הא מה אני מקיים ונפש בן אמתך בעבד ערל והגר זה גר תושב אתה אומר זה גר תושב או אינו אלא גר צדק כשהוא אומר וגרך אשר בשעריך הרי גר צדק אמור הא מה אני מקיים והגר זה גר תושב אמר רבי יהושע בן לוי [ד]הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חדש לא מל חוזר ומוכרו לעובדי כוכבים אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כר' עקיבא דאי ר"ע האמר אין מקיימין אמר להו רב פפא אפילו תימא ר' עקיבא הני מילי היכא דלא פסקא למילתיה אבל היכא דפסקא למילתיה פסקא אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר לי אי הכי כי אמר ליה ר"ע בלוקח עבד בין השמשות לישני ליה הא חדא מתרי טעמי קאמר שלח רבין משמיה דרבי אילעאי וכל רבותי אמרו לי משמו [ה]איזהו עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו על מנת שלא למולו אמרוה רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע האמר אין מקיימין אמר להו רב פפא אפילו תימא רבי עקיבא ה"מ היכא דלא אתני בהדיה אבל היכא דאתני אתני אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא וא"ל אי הכי כי קאמר ליה רבי עקיבא בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו לישני ליה הא ולטעמיך לישני ליה הך אלא [ו]חד מתרי ותלת טעמי קאמר יתיב רבי חנינא בר פפי ורבי אמי ור' יצחק נפחא אקילעא דרבי יצחק נפחא ויתבי וקאמרי עיר אחת היתה בארץ ישראל ולא רצו עבדיה למול וגלגלו עמהם עד שנים עשר חדש וחזרו ומכרום לעובדי כוכבים כמאן כי האי תנא דתניא הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד שנים עשר חדש לא מל חוזר ומוכרו לעובדי כוכבים ר' שמעון בן אלעזר אומר אין משהין אותו בארץ ישראל מפני הפסד טהרות ובעיר הסמוכה לספר אין משהין אותו כל עיקר שמא ישמע דבר וילך ויאמר לחברו עובד כוכבים תניא רבי חנניא בנו של רבן גמליאל אומר מפני מה גרים בזמן הזה מעונין ויסורין באין עליהן מפני שלא קיימו שבע מצות בני נח רבי יוסי אומר [ז][ד]גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אלא מפני מה מעונין לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות כישראל אבא חנן אומר משום ר' אלעזר לפי שאין עושין מאהבה אלא מיראה אחרים אומרים מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה אמר ר' אבהו ואיתימא ר' חנינא מאי קראה [4]ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת לחסות וגומר:

מתני'

כי הני. ששים (א) ואחר כן תבא אליה אחר שיעור אחר כזה תבא אליה: **הרי הוא אומר ונפש בן אמתך.** והאי בעבד ערל כתיב כדמפרש לקמן: **בין השמשות של ע"ש ולא הספיק למולו.** ומוזהרו הכתוב לרבו על עבדו לנוח ביום המחרת ולא על שבת הבאה שהרי צריך למולו בשבת זו וכיון דמל מקרא אחר נפקא מלמען ינוח עבדך דלקמן מוקי לה בעבד מהול: **גר תושב.** שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבלות והזהירו הכתוב על השבת דמחלל את השבת כעובד עבודת כוכבים: **האמר אין מקיימין.** אפילו יום אחד: **ה"מ.** דאין מקיים: **היכא דלא פסקא למילתיה.** דלא קיבל מעולם להתגייר ולא פסק מגיותו: **אבל היכא דפסקא למילתיה.** בשעת לקיחתו ונתפייס להתגייר ואחר כך חזר בו מגלגלין שמא יחזור ויתרצה לשון מורי: לישנא אחרינא **ה"מ.** דאין מקיימין היכא דלא פסק למילתיה שמקיימין סתם אבל היכא דפסק דאמר לו הריני מגלגל עמך י"ב חדש ואם לא תמול אמכור אותך מותר דהוי גביה כשכיר בעלמא: **לשמעתא.** האי תרוצא דרב פפא דהיכא דפסק למילתיה משהינן: **לישני ליה הא.** כגון דפסק למילתיה דיכול לקיימו כל י"ב חדש: **חד מתרי טעמי.** שני ליה: **וכל רבותי אמרו לי משמיה.** דרבי אלעאי: **הפסד טהרות.** שמטמא את התרומות דעובד כוכבים גזרו עליו שיהא טמא כזב לכל דבריו (ב): **לספר.** מרק"א בלע"ז כרך המבדיל בין ארץ ישראל לארץ העמים: **שלא קיימו ז' מצות.** בעודן עובדי כוכבים ועד השתא לא איפרעו מינייהו דפורענות גנוזה להם לעתיד לבא אבל כשמתגיירין נפרעין מהם כדי למרק עונתן: **כקטן שנולד.** ואינו נענש על שעבר: **מיראה.** מיראת גיהנם והפורענות האמורה (ג) עליהם: **אשר באת.** שמיהרת ולא איחרת:

רבי אליעזר אומר אביה כו'. למיסבר קראי פליגי אי נמי נפקא מינה אם מתו אביה ואמה או נתגיירו וריב"ן פירש דלר"ע צריכה שתספור בעבודת כוכבים קודם שתבטל לו ולפירושו לא אתי כר"ע הא דקתני לעיל בד"א שלא קיבלה עליה: **ירח** שלשים יום. וכן בפ"ק דנזיר (דף ה. ושם) ואימא שלשים יום כדכתיב עד חדש ימים משמע דסתם חדש שלשים והא דאמרי' בר"ה (דף יט:) ובסנהדרין (דף יא. ושם) כמה עיבור שנה שלשים יום רשב"ג אומר חודש היכא דמוכח שאני (א): **אין** מקיימין. פירש ריב"ן שלא יכנסן יינו וקשיא לר"י דא"כ כי אתני בהדיה נמי ועוד דמתשובתו של ר' ישמעאל משמע דמלאורייתא פליגי ונראה לר"י דטעמא דר' עקיבא לפי שצוה הקב"ה לאברהם למול עבדיו לכך אסור לקיים שאינם מולין: **זה** גר תושב. פירש בקונטרס שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד עבודת כוכבים וקשה דאם כן נפישי להו משבע מצות ובמסכת ע"ז (דף סד:) משמע דבשבע מצות שקבלו בני נח איקרי גר תושב ועוד דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:) אמרי' דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה אפילו בחול כל שכן בשבת ובפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט. ושם) קאמר ר"ע דגר תושב אין מוזהר על השבת ונראה דהכא בעושה מלאכה לצורך ישראל דומיא דונפש בן אמתך: **היכא** דלא פסקא וכו'. פר"ת דהני מילי אדר' יהושע קאי ולא פסקא למילתיה היינו שכל שעה דוחה אותו מיום ליום שימול אבל היכא דפסקא למילתיה שלא ימול כלל התם אין מקיימין ולא משמע כן דה"מ אדר"ע קאי ונראה לר"י כפירושו אבל אדר"ע קאי דהיכא דנתרצה למול ודוחהו התם אין מקיימין הואיל ומצוה למול דשהויי מצוה לא משהינן אבל היכא דפסק שלא ימול אינו מחויב למולו בעל כרחו ומגלגל י"ב חדש עמו אולי יתרצה וכן פי' בשערי דרב האי בשער (ה)רביעי: **שאין** עושין מאהבה אלא מיראה. בפרק טוטל (בסוטה דף כב: ושם) משמע ששניהם רעים ובפרק כשם (שם דף לא. ושם) משמע דשניהם לשבח ואומר ר"י דמאהבת המקום ומיראת המקום הוו תרווייהו לשבח מאהבת אדם ומיראת אדם תרווייהו לגריעותא או כמו שפירש שם בקונט' מאהבת שכר וכגון שאם לא יהיה לו שכר תוהא על הראשונות ואין עושה אלא על מנת לקבל פרס ומיראה היינו מיראת עונש אבל הכא קשה דנקט מאהבה לשבח ומיראה לגריעותא והוי מצי למימר איפכא או תרווייהו לגריעותא או תרווייהו לשבח: **אשר** באת לחסות. פירוש שמיהרת ותימה דבפ' מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר דף כג: ושם) אומר רות בת בנו של עגלון בנו של בלק מלך מואב היתה וכשתחשוב שנותיו של אהוד שהרג עגלון עד סוף ימים של אבצן דהיינו בועז תמצא יותר ממאתים שנה ולעת זקנתו נשאה דכתיב לבלתי לכת אחרי הבחורים וי"ל דבת בנו של עגלון לאו דוקא אלא כלומר דמזרעו היתה כמו בן בנו של נמרוד הרשע (חגיגה דף יג.) ובקרא קרי לה נערה:

שמעון

עין משפט נר מצוה

קמו א ב מיי' פ"ח מהל' מלכים הלכה ה סמג עשין קנג:

קמז ג מיי' פ"א מהלכות מילה הל' ו ופי"ד מהל' איסורי ביאה הל' ט סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף ד:

קמח ד מיי' וסמג שם טוש"ע שם בהג"ה:

תורה אור השלם

1. אֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אַתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ יְלִדְתָּנוּ כִּי פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ: ירמיהו ב כז
2. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתְךָ וְהַגֵּר: שמות כג יב
3. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ: דברים ה יג
4. יְשַׁלֵּם יְיָ פָּעֳלֵךְ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה מֵעִם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו: רות ב יב

לעזי רש"י

מרק"א. גבול. ספר.

תוספות ישנים

א) ונראה לומר דירח דקרא ר"ל מלא משום שאין חדש של לבנה פחותה מכ"ט י"ב תשל"ג וכיון שנכנס ביום שלשים מקצת היום ככולו והוי משלשים. אבל חדש דלאו תמים היי שפיר מכ"ט יום: זה גר תושב ולא הספיק למולו בין השמשות. פי' ומן שבת ראשון קאמר דאילו מן שבת שני פשיטא דכיון שהיה לו שבות למולו ולא מל לא ישבות. אבן משמע דהשתא ישבות ואם ירצה להייב עלמי משביתת שבת הרשות בידו. ותימה דאמרינן עובד כוכבים ששבת חייב וי"ל דהם כיון דדעתו להתגייר אלו לשבות. וא"נ דלא כי איתי מצוה על שבת מ"מ אנחנו מצווים שלא יחלל שבת על ידינו לצות לו ישראל לעשות מלאכתו: י"ב היכא דלא פסקא למלתיה. פ"ה דוקא כי לא אמר מתחלה שימול עלמו אין מקיימין אבל היכא דפסקא למלתיה שאמר מתחלה שהוא רוצה למול ולאח"כ חזר בו מגלגלין עמו אולי יתרצה למול כמקודם. י"מ היכא דלא פסקא למלתיה שלא פי' שום דבר או מקיימים אבל פסקא פירוש פסק הקיצה עמו שאם רוצה לגמול יגלגל עמו ואם לא ימול ימכרנו לעובד כוכבים פסקא ומגלגל עמו דהוי גביה כשכיר בעלמא. וקשה דלקמן משמע דהיכא דאמר שאינו רוצה למול מקיימין א הכא נמי היינו רב פפא אבל היכא דאתני אתני יקיה. פ"ת היכא דלא פסקא שלא אמר איני רוצה למול או אין מקיימין ויתלן איתי מיד דשהויי מצוה לא משהינן אבל היכא דפסקא שאינו רוצה למול כי א"נ אינו עם הישראל רק כשכיר יום מקיימין ומגלגלין עמו אולי יתרצה למול ויקשה לי דלמה שיהא לשוב. ונראה כפ"ה אך לא אסיק אדעתיה דהיכא דאתני אתני עד דשמעיה לההיא דשלח רבין: גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ואינו נענש על אשר

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין יא.] ספרי פרשה כי תצא, ב) מכילתא פרשת משפטים פ"כ, ג) [יומא עט: סוטה ח. כ"ק קו: זבחים י: ל. לד: מנחות פט: כריתות ג:], ד) [לעיל כב. וש"נ], ה) [נדה לד.], ו) כפ"א תוספ' לבא, ז) [עי' תוס' כתובות נו: ד"ה ילין. ועוד שם עא. ד"ה ר' יהודה], ח) [צ"ל שביעי],

גליון הש"ס

גמ' גר שנתגייר כקטן. עיין סנהדרין דף עא ע"ב תד"ה בן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כי הני ששים והי"ק ואחר כן:

תוס' חד מקמאי

תניא ונפש בן אמתך בעבד ערל הכתוב מדבר למען ינוח עבדך ואמתך כמוך בעבד המל. והגר זה גר תושב. וגרך אשר בשעריך זה גר צדק. ודוקא במלאכת ישראל הוא דאסור עבד ערל אבל לעצמו מותר. והכי איתא בכריתות פרק מחוסרי כפרה. דגרים התם גר תושב עושה מלאכה לעצמו כישראל בחולו של מועד ר"ע אומר כישראל בי"ט ר"י אומר גר תושב עושה מלאכה לעצמו כישראל בחולו של מועד. עבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן בשבת כישראל בחול ר"ש אומר א' גר תושב וא' עבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן בשבת כישראל בחוש"מ. אמר רב אידי בר גרשום אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"ש: הא (א) דאר"ש הא גופה ומטבילה לשם עבדות כתב הראב"ד דרבנן פליגי עליה ואמרי אף לשום עבדות צריך לקבל ואינו כופהו והלכתא כרבנן דר"ש ור"ע קיימי כותיה לקמן גבי מקיימין עבדים שאינן מהולים ר"ש אומרים דלא פליגי רבנן עליה דר"ש אלא בשחרור אבל לשום עבדות כופהו כדי שלא יטבול לשום בן חורין. ור"ש ור"ע פליגי אם אינו רוצה לכופן אם רשאי לקיימן או לא:

א) נ"ל דהרשב"א ביטה.

תוספות ישנים (המשך)

עשה בגיותו ובדיני שמים איירי נמי הכא. אבל בדיני אדם אמרינן בן נח שבירך את השם בגיותו ונתגייר היה נהרג. וכמו כן אינו לפטור בקריבות מטעם הזה דקטן שנולד דמי רק היכא דשייך טעמא שאמרי כלהו מקודשה חמורה לקדושה קלה: שאין עושין מאהבה אלא מיראה. משמע היכא דמיראה אינו טוב ומגילה (כ"ה) משמע דלאף מאהבה אינו טוב דקאמר דלמא אתי למעבד מאהבה ומיראה. וגם (בסמוך) [בסוטה (כ"ב)] נמי משמע דמאהבה נמי אינו טוב (דקאמר חשיב) [דקחשיב ליה] גבי ז' פרושין הם וכולן לגנאי. ונסיף כשם משמע דלאף מיראה קא חשיב דקאמר תרווייהו לגריעי גמורי נינהו מר מאהבה ומר מיראה משמע אהתם דלאף מיראה לגריעי הוא. ונראה לפרש דדוקא מאהבת המקום ומיראת המקום הוו לגריעי אבל מיראת העונש ומאהבת השכר לאו לגריעי נינהו והכא ר"ל שאין עושין מאהבת המקום אלא מיראת העונש והמבין יבין:

א) נראה דצ"ל ימתם נמי רב פפא הוה דאמר כן דהיכא דאתני אתני ולכן נראה דה"ק היכא דלא פסיקא וכו'. ב) אולי צ"ל א"נ דאמר דאינו רוצה להיות אלא ישראל רק כשכיר יום.